

نگاه دیپلمات

احمد دستمالچیان سفیر پیشین جمهوری اسلامی ایران در لبنان:

گفت‌وگوهای ملی ضرورتی انکارناپذیر برای لبنان است

این اسناد ملی ضروری است. گفت‌وگوهای ملی لبنانی - لبنانی، همانگونه که وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران گفته‌است، حتماً باید بدون دخالت بیگانگان باشد. گروه‌ها و طوایف لبنانی باید مستقلاً نسبت به آینده خودشان تصمیم بگیرند. اگر دخالت خارجی اتفاق بیفتد، قطعاً موانع و مشکلاتی ایجاد خواهد شد که اجازه نمی‌دهد این گفت‌وگوها به نتیجه برسد. قبلاً هم تلاش‌هایی برای گفت‌وگوهای ملی در لبنان شکل گرفت، اما با دخالت برخی قدرت‌های خارجی این گفت‌وگوها متوقف شد و به شکست انجامید. بدون تردید این گفت‌وگوها صرفاً باید لبنانی-لبنانی باشد، چراکه مردم این کشور هستند که باید نسبت به سرنوشت خودشان تصمیم بگیرند. این گفت‌وگوها باید انجام شود، چراکه لبنان مادامی که به یک قانون اساسی مورد اجماعی نرسد، سامان نخواهد گرفت.

«با توجه به نفوذ قابل توجه و اثرگذاری تهران و ریاض بر مسائل لبنان، فکر می‌کنید فرآیند آشتی و عادی‌سازی روابط ایران و عربستان سعودی چه تاثیری بر روابط تهران و بیروت و مسائل داخلی لبنان بر جای خواهد گذاشت؟

در دوره‌ای که روابط ایران و عربستان قطع و تیره شده‌بود، اثرات سلبی این قطع روابط در لبنان قابل مشاهده بود. به هر حال شرایط عمومی لبنان برآیندی از کش‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است که اثرش در لبنان احساس می‌شود. اکنون که روابط جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی عربستان سعودی بهبود پیدا کرده‌است و دست‌کم به یک رقابت مثبت تبدیل شده‌است، به نظر می‌رسد که می‌توان با استفاده از این روابط خوب به لبنانی که آینده‌ای درخشان، به دور از تشنج و خشونت و پریز از درگیری‌های طایف‌های داشته‌باشد، امیدوار بود. جمهوری اسلامی ایران معتقد است که می‌توان با همکاری عربستان سعودی و سایر کشورهای مؤثر منطقه راه حل جامع و خوبی را برای مردم لبنان پیشنهاد کرد که در گفت‌وگوهای ملی خودشان در مورد آن به نتیجه برسند.

«برخی از مفسران فرآیند سفر آقای عراقچی به لبنان و دیدارها و اظهاراتی را که در این دیدارها بیان شد، نشانه موضع ضعف ایران و حزب‌الله بیان کردند. فکر می‌کنید چنین تفسیری تا چه اندازه صحیح باشد؟

نمی‌توان بدون بیان شواهد و دلایل ادعایی را مطرح کرد. اتفاقاً سفر عراقچی به مصر و لبنان در اوج بحران‌های منطقه صورت گرفت که نشان‌دهنده اوج قدرت و اوج تحرکات دیپلماتیکی است که جمهوری اسلامی ایران با قدرت و درایت انجام می‌دهد و با کشورهای مهم منطقه تبادل نظر می‌کند.

«استدلال این دسته از افراد بر این مبناست که ایران از موضع ضعف مجبور به رابطه با دولتی است که قصد خلع سلاح حزب‌الله لبنان را دارد...

خلع سلاح نخستین بار نیست که مطرح می‌شود. سلاح حزب‌الله، سلاح ملی مقاومت است و برای دفاع از نوامیس مردم لبنان در مقابل رژیم صهیونیستی به کار می‌رود. این مسئله، موضوع علی‌حده‌ای نیست که به سادگی مطرح شود و به راحتی اجرا شود. قبلاً هم این موضوع مطرح شده‌است، ولی وقتی مسئولان سیاسی لبنانی در مقابل واقعیت‌های میدانی، از جمله اشغال خاک لبنان، تجاوزهای مکرر رژیم صهیونیستی و خطراتی که از سوی این رژیم متوجه لبنان است، متوجه می‌شوند که این سلاح به این دلیل که برای دفاع از تمامیت ارضی لبنان است، کنار گذاشتنش به این سادگی نیست؛ الان هم دولت و حزب‌الله در حال مذاکره هستند برای اینکه چگونه این مسئله را حل و فصل کنند. خلع سلاح یک خواسته اسرائیلی - آمریکایی است که قبلاً هم مطرح شده‌است و حالا نسبت به شرایطی که در لبنان ایجاد شده مجدداً مطرح شده‌است، اما این طرح به جایی نخواهد رسید.

احمد دستمالچیان، سفیر پیشین جمهوری اسلامی ایران در لبنان، معتقد است که سفر وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به لبنان، در اوج بحران‌های منطقه، نشان قدرت و تدبیر دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است. دستمالچیان معتقد است که خلع سلاح لبنان یک امر غیرممکن است و مواضع بنیادین ضدصهیونیستی لبنان، با تغییر دولت‌ها در این کشور تغییری نمی‌کند. دستمالچیان با تأیید اظهارات وزیر امور خارجه در خصوص عدم دخالت خارجی در گفت‌وگوهای ملی لبنان، تأکید می‌کند که گفت‌وگوهای ملی برای آینده لبنان ضرورتی غیرقابل انکار است. در ادامه متن کامل گفت‌وگوی «هم‌میهن» را با احمد دستمالچیان، سفیر پیشین جمهوری اسلامی ایران در لبنان مطالعه می‌کنید.

«ارزیابی کلی شما از سفر وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به لبنان چیست؟ فکر می‌کنید این سفر تا چه اندازه توانسته‌است مواضع ایران و دولت جدید لبنان را به یکدیگر نزدیک کند؟

سفر منطقه‌ای سیدعباس عراقچی به مصر و لبنان در شرایطی انجام شد که صهیونیست‌ها همچنان در غزه بیش از گذشته جنایت می‌آفرینند. نیاز جدی به راینزی و مشورت برای جلوگیری از استمرار این جنایت‌ها به شدت در منطقه احساس می‌شود. سفر به لبنان از اهمیت ویژه‌ای بر خوردار بود، چراکه دولت لبنان بعد از مدت‌ها فترت تازه تشکیل شده‌است و این نخستین سفر رسمی یک مقام ارشد جمهوری اسلامی ایران به لبنان بود. ضروری بود که مسئولان دیپلماسی کشورمان به بیروت سفر کنند و با مقام‌های جدید این کشور از نزدیک در مورد تحولات منطقه و روابط دوجانبه گفت‌وگو کنند. جمهوری اسلامی ایران در طول سالیان گذشته با دولت‌های مختلفی که در لبنان بر سر کار آمده‌اند، همواره بهترین روابط را برقرار کرده‌است. اساس سیاست جمهوری اسلامی ایران در قبال لبنان تعامل با همه دولت‌های این کشور از هر طیف، جناح و جهت‌گیری و برقراری بهترین روابط با این دولت‌ها است. واقعیت این است که تغییر دولت‌ها در لبنان، در بنیاد سیاست‌های این کشور تغییر اساسی ایجاد نمی‌کند، در هر صورت لبنان به‌عنوان کشوری که بخش‌هایی از آن تحت اشغال اسرائیل و میزبان صدها هزار آواره فلسطینی است، مواضع ضدصهیونیستی پایدار دارد. الان هم دولت جدید لبنان، هرچند نسبت به دولت قبلی مواضع متفاوتی در قبال مسائل بین‌المللی و داخلی داشته‌باشد، اما نیروهایی که در لبنان هستند، همیشه در صحنه سیاسی تأثیرگذار هستند. اینکه حضور دولت جدید ممکن است به صورت بنیادین سیاست خارجی لبنان را عوض کند، تصور درستی نیست. مواضع دولت تحت تأثیر احزاب، گروه‌ها و طوائفی است که در سیاست لبنان حضور مؤثر و جدی دارند.

«با توجه به اینکه وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در این سفر گفتند که هیچ کشور خارجی حق ندارد در گفت‌وگوهای ملی لبنان، بین گروه‌ها و احزاب لبنانی دخالت کند و حمایتی که از انجام این گفت‌وگوها داشتند، فکر می‌کنید چنین گفت‌وگوهایی میسر شود و آیا بتواند اختلاف‌ها و مسائل جاری داخلی لبنان را حل و فصل کند؟

گفت‌وگوهای ملی لبنان یک امر واجب و ضروری است. مدت مدیدی است که این ضرورت ایجاد شده و لزوم انجام چنین گفت‌وگوهایی مدت‌هاست که وجود دارد. میثاق ملی لبنان یک سند قدیمی است که با شرایط جدید سازگاری کامل ندارد. باید تغییرات و تحولاتی در میثاق ملی لبنان شکل بگیرد و خصوصاً بعد از توافق طائف، نیاز به بازنگری در این توافق نیز وجود دارد. شرایط مختلفی در لبنان تغییر کرده‌است که باعث می‌شود نیاز به تحول در چارچوب

مورد امنیت، ثبات و صلح داخلی را در مقابل چالش‌های جدی مقابل این کشور از جمله آزادی سرزمین‌های اشغالی لبنان از طریق دیپلماتیک و انحصار سلاح در دست دولت و حمایت کشورهای دوست از دولت لبنان برای رسیدن به هدف بازسازی و توسعه لبنان، جدی می‌گیرد.»

بر اساس گزارش تأییدنشده‌ای که شبکه خبری العربیه عربستان سعودی منتشر کرده‌است عراقچی در این دیدار به همتای لبنانی خود اطمینان داده‌است که «جمع‌آوری سلاح حزب‌الله، مسئله‌ای است که لبنانی‌ها باید در مورد آن تصمیم بگیرند.» مجتبی‌امانی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در لبنان نیز در گفت‌وگویی با شبکه خبری الجدید تأکید کرده‌است که مسئله خلع سلاح حزب‌الله «یک مسئله داخلی لبنان» است که «ایران در آن دخالتی نخواهد کرد.»

هر چند ایران تأکید کرده‌است که در گفت‌وگوهای داخلی لبنان دخالتی نخواهد کرد، اما به گفته عراقچی، این حق را برای هیچ کشور و قدرت دیگر منطقه‌ای و جهانی هم قائل نیست که در این گفت‌وگوها دخالت کند. به همین دلیل به نظر می‌رسد که اگر ایران احساس کند فشار به حزب‌الله لبنان، نه بر مبنای توازن قوای داخلی لبنان، بلکه با استفاده از اهرم‌های فشار خارجی و با پشتیبانی قدرت‌های خارجی وارد می‌شود، ایران هم مانند گذشته وارد عمل شود و از متحد مهم خود در لبنان حمایت کند.

هر چند تحلیل‌گران غربی و اسرائیلی تأکید می‌کنند که حزب‌الله به دلیل آسیب‌هایی که در جنگ با اسرائیل دیده‌است در ضعیف‌ترین وضعیت خود در چهار دهه گذشته، از زمان تاسیس این حزب قرار گرفته‌است، اما نتیجه انتخابات اخیر شهرداری‌ها در جنوب لبنان که حزب‌الله در قالب ائتلاف «وفاداری و توسعه» با همراهی جنبش امل در آن شرکت کرده‌بود، نشان داد که این دو گروه شیعه، همچنان از حمایت قاطع شهروندان جنگ‌زده جنوب لبنان بر خوردارند و در گفت‌وگوهای داخلی لبنان، با تکیه به این حمایت مردمی می‌توانند امتیازهای بیشتری از دولت دریافت کنند.

❖ کلدوازه روابط بین دو دولت

نکته دیگری که در دیدارهای عراقچی و مقام‌های لبنان مورد اشاره قرار گرفت، مسئله «روابط بین دو دولت» بود. وزیر امور خارجه ایران در این دیدارها به طرف لبنانی اطمینان خاطر داد که ایران قصد دخالت در امور داخلی لبنان ندارد و از حاکمیت ملی لبنان حمایت می‌کند. جوزف عون، نواف سلام و یوسف جری، در گفت‌وگوهای خود با عراقچی بر توسعه روابط «بین دو دولت» تأکید کردند که به صورت تلویحی تأییدی بر کاهش روابط مستقیم و کمک‌های ایران به حزب‌الله لبنان است.

تردیدی وجود ندارد که ایران تمایلی به قطع روابط مستقیم با حزب‌الله ندارد، اما در عین حال همکاری با دولت جدید لبنان هم، از یک طرف برای حمایت از حزب‌الله ضروری است و از سوی دیگر در چارچوب فرآیند آشتی منطقه‌ای ایران از جمله عادی‌سازی روابط با عربستان سعودی، روابط حسنه با دولت تحت حمایت ریاض در بیروت، جلوه‌ای از بهبود روابط با عربستان تلقی خواهد شد.

❖ از رقابت تلخ به رقابت شیرین

ایران و عربستان سعودی در طول دهه‌های گذشته به صورت مستمر در لبنان در درگیری نیابتی قرار داشتند. از زمان ترور رفیق حریری در لبنان، عملاً طوایف و احزاب این کشور به دو دسته تحت حمایت ایران و تحت حمایت عربستان سعودی تقسیم شدند. اما از آن زمان تاکنون شرایط در منطقه به شکل چشمگیری تغییر کرده‌است. توافق عادی‌سازی روابط میان ایران و عربستان سعودی که با میانجی‌گری چین امضا شد، عملاً به معنای پایان نبرد نیابتی در کشورهای منطقه از جمله عراق و لبنان و ورود به مرحله جدیدی از رقابت سالم برای کسب منافع بیشتر در منطقه بود. سقوط بنشار اسد در سوریه نیز اثر جدی بر ترکیب قوا در لبنان بر جای گذاشته‌است.

سوریه به عنوان کشوری که برای مدت‌ها به عنوان نیروی مسلح حافظ صلح در خاک لبنان حضور داشت، نقش محوری در جبهه‌بندی‌های سیاسی لبنان داشت، اما با پایان دوران خاندان اسد، این نفوذ نیز به پایان خود رسیده‌است و دیگر احزاب و طوایف لبنان بر مبنای حمایت از سوریه یا تقابل با این کشور دسته‌بندی نمی‌شوند. جنگ اسرائیل علیه غزه جبهه متحدتری در منطقه علیه اسرائیل شکل داده‌است که باعث می‌شود ایران و عربستان سعودی نسبت به گذشته به یکدیگر نزدیک‌تر شوند.

در این شرایط ایران باید نوع سیاست‌ورزی خود را در لبنان بر مبنای شرایط جدید تنظیم کند، به شکلی که از یک سو نبردهای نیابتی پیشین با عربستان سعودی و متحدانش در لبنان از سر گرفته‌نشود و از سوی دیگر منافع ایران در لبنان از جمله متحدان تهران از آسیب در امان بمانند.

دیپلمات‌ها

قطعه‌نامه تأثیر مثبتی ندارد

میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی در وین، روز یکشنبه و در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «جلسه ماه ژوئن شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی فردا آغاز خواهد شد. انتظار می‌رود گفت‌وگوهای پرتنش دربار برنامه هسته‌ای ایران انجام شود.» به گزارش ایسنا، اولیانوف گفت: «آمریکا و تروئیکای اروپا (آلمان، فرانسه و انگلیس) قصد دارند پیش‌نویس قطعه‌نامه‌ای را در این زمینه ارائه کنند. مطمئناً، نتایج مثبتی به همراه نخواهد داشت.»

تلاش برای تسهیل مذاکرات

سه روز پس از سخنان سخنگوی کرملین درباره آمادگی ولادیمیر پوتین برای کمک به مذاکرات هسته‌ای ایران و آمریکا، معاون وزیر خارجه روسیه هم در این باره حرف زد. سرگئی ریابکوف، معاون وزیر خارجه روسیه، در مصاحبه با خبرگزاری تاس گفت که روسیه تلاش‌های فاعالی را برای کمک به دستیابی به راه‌حلی بین واشنگتن و تهران انجام می‌دهد. اظهارات معاون وزیر امور خارجه روسیه در شرایطی مطرح شده که پنجشنبه هفته گذشته، سخنگوی کاخ کرملین گفت که رئیس‌جمهور روسیه در گفت‌وگوی اخیر با دونالد ترامپ اعلام کرد که آماده‌است از روابط نزدیک ایران و آمریکا استفاده و در صورت لزوم شخصاً در این مذاکرات ورود کند.

ویتکاف حامی جدی اسرائیل است

جی‌دی‌ونس، معاون رئیس‌جمهور آمریکا در یک یادداشت به تمجید از استیو ویتکاف پرداخت و گفت: «یکی از چیزهای دیوانه‌کننده که وجود دارد این است که این فرد، دوست بسیار عزیز رئیس‌جمهور است. او نماینده ویژه در خاورمیانه است.» به گزارش فارس، معاون ترامپ ادامه داد: «استیو ویتکاف، یک فرد یهودی و بسیار طرفدار اسرائیل است. او برای پایان دادن (به جنگ غزه و بازگرداندن اسرای اسرائیلی) بیشتر از هر کس دیگری تلاش کرده‌است. شما گاهی افرادی را می‌بینید که می‌گویند طرفدار اسرائیل هستند و به استیو به خاطر اینکه به اندازه کافی حامی اسرائیل نیست، حمله می‌کنند. به نظر من این حرف کاملاً ساختگی و غلط است.» ونس افزود: «من او را هر روز دارم می‌بینم که کار می‌کند. او یک فرد یهودی است که به هدف و غایت دولت اسرائیل باور دارد. او فردی است که قلب دارد و تلاش می‌کند که کشتار را متوقف کند. وقتی که می‌گویم کل این ماجرا باعث شده که انسانیت‌مان را از دست بدهیم، من به افرادی فکر می‌کنم که دائماً استیو را هدف قرار می‌دهند. او پدری است که یکی از فرزندان خودش را به خاطر آوردن (بیش‌مصرفی مواد) از دست داده و او عاشق مردم است و به ارزش جان انسان‌ها باور دارد و او در حال انجام کار فوق‌العاده‌ای است و او هم یکی از افراد مهم رئیس‌جمهور در این موضوع است.»